Puolustusministeriö NEUVOSTORAPORTTI PLM2022-00092

PO Ilvesniemi Anna(PLM) 01.09.2022

Asia
EU:n epävirallinen puolustusministerikokous Prahassa 29. - 30.8.2022

Kokous
Epävirallinen puolustusministerikokous 29.08.2022 - 30.08.2022

Jäsenmaat keskustelivat Naton, YK:n ja EP:n edustajien kanssa Venäjän hyökkäyksen globaaleista vaikutuksista. Yhteistoimin tulee pyrkiä saamaan EUFOR Althean mandaatti uusituksi. Keskustelussa korostui EU:n, Naton ja YK:n yhteiset toimet Länsi-Balkanilla ja Sahelin alueella. Jäsenmaat korostivat yhteistyön, koordinaation ja yhtenäisyyden tärkeyttä. Läsnäolon jatkamista pidettiin tärkeänä ja huolestuttaviin kehityskulkuihin tulee kyetä joustavammin puuttumaan.

Jäsenmaiden keskustelussa komission toimet, ml. uusi instrumentti, saivat tukea. 500 miljoonan euron rahoitus koettiin liian vähäiseksi, mutta jäsenmaat ymmärsivät, että se on alkupiste. PRY:n, EDF:n ja uuden instrumentin yhteentoimivuutta peräänkuulutettiin. Monet korostivat, että PRY ei ole saavuttanut potentiaaliaan ja tähän tulee tarttua poliittisella ohjauksella.

Ministerit saivat tilannepäivityksen Ukrainan puolustusministeri Reznikovilta ja keskustelivat lopuksi keskenään ehdotuksesta operaation perustamiseksi Ukrainan tueksi. Jäsenmaat suhtautuivat myönteisesti operaation perustamiseen painottaen koordinaatiota ja selkeää lisäarvoa. Jäsenmaat antoivat ohjausta valmistelutoimien käynnistämiselle.
EPF:n osalta jäsenmaat painottivat, että Ukrainan tukea tulee jatkaa, mutta myös huomioida muut tarpeet. Keskustelua välineen tulevaisuudesta tulee käydä.

Venäjän hyökkäyksen globaalit vaikutukset

Korkea edustaja Borrell avasi kokouksen käymällä läpi Venäjän hyökkäyssodan globaaleja vaikutuksia. Borrell totesi Venäjän toimien vaikuttaneen keskeisesti monella sektorilla, kuten ruoka ja energia, mutta keskittyvän puolustusministereiden kanssa erityisesti kahteen esimerkkiin: Venäjän hyökkäyksen vaikutukset Afrikassa ja Länsi-Balkanilla. Venäjä on saamassa useammalla alueella Afrikassa jalansijaa ja ihmisoikeusloukkaukset ovat jokapäiväisiä. Länsi-Balkanin osalta Borrell keskittyi operaatio EUFOR Altheaan. Operaatiolla olla keskeinen rooli turvallisuuden tuottajana ja mandaatin uusiminen YK:n turvallisuusneuvostossa on epävarmaa. Althean jatkaminen on kaikkien intresseissä ja mandaatin uusimisen mahdollistamiseksi tulee työskennellä yhteistyössä kumppaneiden kanssa.

YK:n apulaispääsihteeri Jean-Pierre Lacroix alusti YK:n toiminnan painopisteistä Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksiin vastaamisessa. YK:n toiminta on keskittynyt vaikutusten lieventämiseen. Pientä positiivista kehitystä ollaan nähty Mustallamerellä, jossa globaalin ruokaturvallisuuden kannalta keskeisiä rahteja on saatu kuljetettua. Erityisen huolen kohteena on nyt tilanne Zaporižžjan ympäristössä. Sodan vaikutukset ovat olleet globaalisti laajoja. YK painottaa läsnäolon ja yhteistoiminnan jatkamista. Lacroix piti yhteistyötä kumppaneiden kanssa erityisen tärkeänä Malissa ja laajemmin Sahelin alueella sekä Libanonissa.

Euroopan parlamentin turvallisuuden ja puolustuksen alivaliokunnan puheenjohtaja Loiseau vetosi jäsenmaiden yhtenäisyyden vaalimiseen. On tärkeää, että yhtenäisyys säilytetään ja yhteisiin toimiin kyetään. Parlamentin näkökulmasta on tärkeää, että kansalaiset otetaan mukaan keskusteluun. Merkittävät muutokset turvallisuusympäristössä vaikuttavat kansalaisiin ja EU:n tulee kyetä sitouttamaan ja selventämään kansalaisilleen tarvetta investoida puolustukseen. Parlamentti piti uutta EDIRPA-asetusehdotusta tervetulleena, mutta peräänkuulutti parlamentin roolia sen käsittelyssä. EU:n budjettia tulee käyttää, mutta parlamentin roolia päätöksenteossa ei tule unohtaa.

Naton edustaja, vara-apulaispääsihteeri Jörg See, kertoi Naton viimeaikaisista toimista Ukrainan tueksi ja korosti yhteistyön hedelmällisyyttä, jota myös Madridin kokous alleviivasi. EU:n ja Naton yhteistyö on ollut historiallisen sujuvaa ja tämä vauhti tulee hyödyntää yhteistyön konkreettiseksi kehittämiseksi. Myös Kosovossa yhteistyö EU:n kanssa on tärkeää.

Komissaari Breton kertasi EU:n jo tehdyt toimet Ukrainan tukemiseksi. Breton korosti, että sodan vaikutukset näkyvät keskeisesti Ukrainan naapurimaissa ja komissio tulee jatkamaan tukeaan näille maille. Energiaturvallisuus kysymykset ovat keskeisiä, mutta Breton vakuutti, että EU selviää talvesta, vaikka Venäjä katkaisisikin kaikki kaasutoimitukset. Nykyisessä tilanteessa on välttämätöntä, että puolustukseen panostetaan. Tämä puolustukseen panostaminen on tärkeää myös Natolle. Globaalisti komissio pyrkii toimillaan vastaamaan erityisesti Venäjän disinformaatioon. Tässä tarvitaan erityisesti koordinaatiota kumppaneiden kanssa.

Jäsenmaat pitivät EU:n, Naton ja YK:n yhteistä tukea Ukrainalle kriittisen tärkeänä. Venäjä haastaa EU:n toimia laajasti ja hyökkäyssodalla on paljon globaaleja vaikutuksia: ruokaturvallisuus, inflaatio, energian riittävyys jne. Keskustelussa korostui EU:n, Naton ja YK:n yhteiset toimet Länsi-Balkanilla ja Sahelin alueella. EU:n sitoutuminen ja toimet alueiden vakauden eteen kriittistä. Monet jäsenmaat painottivat, että eteläinen naapurusto vaatii EU:n, YK:n ja Naton huomion sekä yhteistä toimintaa. Afrikan vakaus on kriittinen Euroopan turvallisuudelle, minkä vuoksi mm. Venäjän disinformaatiota ja vaikutusvallan kasvattamista tulee torjua. Lisäksi tulee vahvistaa EU:n sotilas- ja poliisivoimien tukitoimia Pohjois-Afrikassa, erityisesti Sahelin alueella. Muutama jäsenmaa alleviivasi, että turvallisuustilanteen muutos tulee näkyä kaikissa toimissa. Tarvitaan komission tukea puolustuksen ja suorituskykyjen vahvistamiseen mukaan lukien budjettisäännöistä joustaminen puolustuksen osalta.

Suomi yhtyi näkemyksiin Venäjän hyökkäyssodan pitkänaikavälin vaikutuksista. Vaikutukset ovat laajat: Ukrainan akuutin puolustustaistelun lisäksi Länsi-Balkan ja Sahelin alue. EU:n tulee löytää uusia keinoja tukea kumppaneita joustavammilla tavoilla. Ukrainan, mutta myös muiden kumppanien, tukemista jatkettava. Ratkaisut eivät ole helppoja, sitoutuminen kriittistä. EU tarkastelee toimiaan Malissa, mutta alueelta ei voida vetäytyä. Venäjän läsnäolo alueella on linkitetty vahvasti Euroopan turvallisuusintresseihin. Pelkät sotilaalliset toimet eivät riitä, vaan tarvitaan kokonaisvaltaisia toimia. Paikallisomistajuus on avaintekijä.

<u>Puolustuksen investointivajeiden analyysi ja EU:n toimet</u>

Korkea edustaja Borrell korosti eurooppalaisen puolustusteollisuuden vahvistamisen tärkeyttä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Jäsenmaissa on ryhdytty toimiin varastojen täyttämiseksi. EU-tason

toimet ovat olleet: 1) työryhmä lyhyen aikavälin kriittisten hankintojen koordinoimiseksi 2) komissio on tehnyt esityksen yhteishankintojen rahoittamisesta lyhyellä aikavälillä (v. 2023–2024 500 miljoonaa euroa) EDIRPA-asetuksen muodossa. Kyseessä on lyhyen aikavälin instrumentti, jolla sujuvoitetaan jäsenmaiden yhteishankintoja kriittisten hankintojen tekemiseksi. Yhteishankinnat ovat osa laajempaa suorituskyky-yhteistyötä. Pysyvän rakenteellisen yhteistyön vuosiraportti esittää nykyisen tilanteen ja tien eteenpäin. PRY on kriittinen työkalu, mutta eteneminen on ollut toisinaan tahmeaa.

Komissaari Breton esitteli lyhyesti komission toimia: puolustusinvestointivajeanalyysi sekä lyhyen aikavälin EDIRPA-yhteishankintamekanismi, joka täydentää EDF:n pitkän aikavälin kehittämistoimia. Instrumentilla luodaan pohjaa pysyvälle yhteishankintamekanismille. EDIRPA:n tavoitteet ovat tiivistetysti: 1) vastata Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamiin tarpeisiin puolustuksen vahvistamiseksi 2) pyrkiä välttämään hankintojen pirstaloitumista tilanteessa, jossa vaarana on yhä syvenevä pirstaloituminen ja heikompi yhteistoimintakyky sekä 3) Euroopan puolustusteollisuuden vahvistaminen ja tuotantokapasiteetin kasvattaminen. Edellytys rahoitukselle on vähintään kolme jäsenmaata. EDF:stä tutut säännöt pätevät myös tässä mekanismissa. Pyrkimyksenä on huomioida jäsenmaiden erilainen teollisuuspohja, ml. pk-yritykset. 500 miljoonaa on melko vähän, mutta instrumentti luo pohjaa tulevalle. Euroopan puolustuksen investointiohjelma, EDIP, ja sen ALV-vapautus esitellään pian, jotta saadaan pysyvämmät eurooppalaiset yhteisjärjestelyt. Työn tulee edetä nopeasti neuvoston uudessa työryhmässä, minkä lisäksi neuvottelut parlamentin kanssa on tärkeä saada nopeasti eteenpäin.

Jäsenmaiden keskustelussa komission toimet, ml. uusi instrumentti, saivat tukea. 500 miljoonan euron rahoitus koettiin liian vähäiseksi, mutta jäsenmaat ymmärsivät, että se on alkupiste. PRY:n, EDF:n ja uuden instrumentin yhteentoimivuutta peräänkuulutettiin. Monet korostivat, että PRY ei ole saavuttanut potentiaaliaan ja tähän tulee tarttua poliittisella ohjauksella. Muutamat jäsenmaat esittivät jo muutosehdotuksia ja huomioita komission luonnokseen koskien mm. rahoituksen edellytyksiä ja kolmansien maiden osallistumista. Muutamat jäsenmaat odottavat myös monivuotisen rahoituskehyksen välitarkastelussa lisää rahaa puolustukseen. Lisäksi muutama jäsenmaa piti ALV-vähennystä riittämättömänä kannusteena ja toivoi joustoa EU:n finanssipoliittisiin sääntöihin puolustusta koskevien hankintojen osalta.

Suomi korosti, että eri aloitteiden yhteentoimivuus ja tehokkuus päällekkäisyyksien välttämiseksi on tärkeää. EDA:lla on keskeinen rooli myös tämän varmistamisessa. Lisäksi on keskeistä, että CDP:n päivitys tehdään huolella. Uusi EDIRPA-instrumentin tulisi, yhdessä PRY:n ja EDF:n kanssa, vahvistaa EU:n puolustusyhteistyötä ja tuottaa konkreettisia suorituskykyjä. Panostusten puolustukseen tulee olla kokonaisvaltaisia. Ukrainan tukemista tulee jatkaa, tulee panostaa Euroopan alueelliseen puolustamiseen ja tulee vahvistaa panosta kriisinhallinnassa. Kenraali Briegerin sanoin, ei ole aikaa hukattavaksi konkreettisten askelten ottamiseksi uskottavan EU-puolustuksen kehittämisessä. Jatkossa Suomi panostaa yhteiseen eurooppalaiseen turvallisuuteen EU:n jäsenenä sekä Nato-liittolaisena.

Borrell totesi lopuksi, että puolustusministerien on, kompassin ohjauksen mukaisesti, määrä kokoontua vuoden loppuun mennessä erilliseen suorituskykyjen kehittämistä koskevaan istuntoon. Poliittisen tason omistajuus ja ohjaus eri aloitteista on tärkeää. Tämä on erillinen istunto marraskuun ulkoasiainneuvostosta puolustusministerikokoonpanossa ja sen PRY-keskustelusta.

<u>Keskustelu Ukrainan puolustusministerin Oleksii Reznikovin kanssa</u>

Ukrainan puolustusministeri Oleksii Reznikov kiitti EU:ta ja jäsenmaita tuesta. Reznikov esitti kiitokset myös Tanskalle koordinaatioryhmän toiminnan eteenpäin viemisestä. Reznikov kertoi

Ukrainan tukitarpeista. Reznikov päätti puheenvuoronsa toteamalla, että 90 %:ia ukrainalaisista uskoo Ukrainan voittoon.

EU:n tuki Ukrainalle

EU-ministerit keskustelivat Reznikovin poistuttua linjoilta EU:n tuesta Ukrainalle. Pöydällä oli ajatus EU-operaatiosta Ukrainan tueksi sekä Euroopan rauhanrahasto (EPF). **Korkea edustaja Borrell** esitti alustavat ajatukset operaatiosta. EUH haki ja sai kokouksesta poliittista ohjausta tarkempien valmistelutoimien käynnistämiselle. EPF:n osalta EUH painotti perustavanlaatuisten kysymysten olevan pian pöydällä. EPF:n budjetti on äärimmilleen venytetty. Borrell huomautti, että Ukrainan tukeminen tukee samalla eurooppalaista teollisuutta. Tavoitteet ovat toisiaan täydentäviä ja tätä pitäisi hyödyntää.

Komissaari Breton huomautti, että toimien tulee vastata siihen todellisuuteen, että sota jatkuu. Toiseksi on tarve parantaa ja kasvattaa tukeamme Ukrainalle. Ukrainan tukeminen vahvistaa myös omaa teollisuuttamme. **EU:n sotilasesikunnan pääjohtaja Bléjean** totesi, että Ukraina tarvitsee erityisesti tukea talvea vasten, tämä tarkoittaa myös ei-tappavaa materiaalia. Bléjean tuki operaatioesitystä, se antaisi samalla myös viitekehyksen toteuttaa koordinaatiota.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa korostui tuki Ukrainalle ja useat jäsenmaat ilmoittivat uusista paketeistaan Ukrainalle. Alustavan operaatioesityksen osalta jäsenmaat olivat valmiita käynnistämään selvitystoimet ja jatkamaan keskusteluja. Jäsenmaat pitivät tärkeänä, että toimet koordinoidaan hyvin olemassa olevien aloitteiden kanssa. Rauhanrahaston osalta moni jäsenmaista piti tärkeänä käydä periaatteellista keskustelua välineen tulevaisuudesta, ml. rahoitus määrä. Jäsenmaat pitivät tärkeänä Ukrainan tukemista, mutta myös muiden alueiden tukemiseen tulee panostaa.

Suomen puheenvuorossa ilmaistiin tuki Ukrainalle ja operaatioesitykselle. Valmistelussa tulee huolella huomioida koordinaatio kumppaneiden kanssa sekä EU:n toimien lisäarvo. Toimien tulee perustua Ukrainan tarpeisiin ja olla toisiaan täydentäviä. Ukrainan tukemista tulee jatkaa ja lisätä.

Mahdollisen operaation osalta EUH käynnistää selvitystoimet, jotka myös vastaavat jäsenmaiden avoinna oleviin kysymyksiin. EPF:n osalta Borrell totesi, että tarvitaan keskustelua EPF:n katosta ja tukikohteista. Keskustelua tulee jatkaa siitä, kuinka paljon ollaan valmiita tukemaan Ukrainan EPF:n kautta.

Suomen edustajat
Puolustusministeri Kaikkonen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	puolustuspolitiikka, YTPP, Ukraina
Hoitaa	**PLM, UM**
Tiedoksi	EUE, OM, PE, SM, VM, VNK